

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

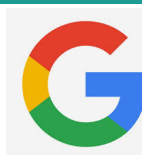
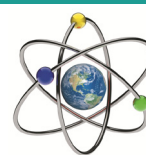

№11
2025

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M AKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 586 sahifa,
4-noyabr, 2025-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapirjanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Woosyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Doniyorov S. M. – "Yangi O'zbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalar tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari nomzodi (PhD)
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G'. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Woosyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the Editorial Board of the newspapers "Yangi Uzbekiston" and "Pravda Vostoka", Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Candidate of Philological Sciences (PhD)

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

“Maktabgacha va maktab ta’limi” jurnali O‘zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro‘yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo‘yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo‘yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta’limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo‘yicha
ro‘yxatdan o‘tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Oilaning maktabgacha yoshdagi bolalar estetik tarbiyasidagi o'rni	24
<i>Abdullayeva Ma'sudaxon Abdubannayevna</i>	
Bo'lajak informatika o'qituvchilarini pedagogik faoliyatga metodik tayyorlash texnologiyalari	27
<i>Abdubannoyeva Muxlisaxon Iqboljon qizi, Abdullayev Alibek Qodiraliyevich</i>	
Oliy ta'lim muassasalarida bulutli xizmatlardan foydalanish zaruriyati	30
<i>Abdullayev Alibek Qodiraliyevich, Turdaliyeva Muslimaxon Jahongir qizi</i>	
Raqamli texnologiyalar yordamida fortepiano chalishni o'rgatish metodikasi	34
<i>Abduvaxobova Nilufar Abdumannon qizi</i>	
Maktabda fizika fanini o'qitishda innovatsion yondashuv	38
<i>Alinazarova Mahfuza</i>	
Tasavvufdagi "komil inson" konsepsiyasining hozirgi ta'lim tizimida shaxsga yo'naltirilgan yondashuv sifatida talqini	43
<i>Aqilxonov Saidolimxon Abdurashid o'g'li</i>	
Tabiiy-ilmiy savodxonlikni shakllantirish omillari va pedagogik shart-sharoitlar	48
<i>Choriyeva Gulbaxor Shotemirovna</i>	
Robototexnika fanini o'qitishda axborot texnologiyalaridan foydalanib mustaqil ta'limni tashkil etish	53
<i>Elmonov Sirojiddin Mamadiyarovich</i>	
Xalqaro baholash dasturlarida boshlang'ich sinf o'quvchilarining o'qish savodxonligini baholash bo'yicha jahon tajribasi	58
<i>Ergasheva S. T.</i>	
Boshlang'ich ta'limda tabiiy fanlar orqali o'quvchilarning kognitiv salohiyatini rivojlantirish	61
<i>Eshmamatova Dilnoza Jovli qizi</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarning aqliy salohiyatini oshirishda tarbiyachi mahorati	64
<i>Karimova Gulzodaxon Marufjon qizi</i>	
Bo'lajak texnologik ta'lim o'qituvchilarining kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirishni takomillashtirish	68
<i>Hojikarimova Gulasal Tadjaliyevna</i>	
Xorijiy talabalarga o'zbek tilini o'rgatishda elektron platformalar yaratish	71
<i>Jo'rayeva Matluba</i>	
Bo'lajak o'qituvchilar uchun raqamli ta'lim muhitini modellashtirish va uning samaradorlik omillari	74
<i>Komilova Z. X.</i>	
O'qituvchi kasbiy faoliyatida muloqot madaniyati	80
<i>M. Yu. Mahkamova</i>	
Psixologiya fanini o'qitishda zamonaviy pedagogik texnologiyalar va talabalarda tahliliy fikrlashni shakllantirish masalalari	86
<i>Madazizova Difuza Raxmatullayevna</i>	
Integrating Listening and Speaking Skills in ESP (English for Specific Purposes) Classes	90
<i>Madina Tilavova</i>	
Bolalarni maktabga tayyorlash jarayonida neyropedagogik yondashuvlar	94
<i>N. O. Saidova</i>	
Tibbiyot oliy ta'lim muassasalarida radiologiya fanini o'qitishda raqamli texnologiyalarning metodologik roli	99
<i>Nazarova Gulchexra Shuxratdjonovna</i>	
Ijodkorlik tushunchasining mohiyati va uning ta'limdagi roli	103
<i>Ochilova Dilbar Isroilovna</i>	
Alaliyani boshqa nutqiy nuqsonlar bilan farqli xarakteristikasi	108
<i>Oripova Zilola</i>	
Ingliz tilini o'qitishda suggestopediya metodini joriy etishning samaradorligi	113
<i>Pulatova Sitara Abdurazzoq qizi</i>	
Oliy ta'lim muassasalari menejerlarining kasbiy-boshqaruv kompetentligi tushunchasi va uning tarkibiy qismlari	118
<i>Qarshiboyev Sharof Egamnazarovich</i>	
Koordinatsion qobiliyatlarni rivojlantirishning yosh badmintonchilar texnik-taktik tayyorgarligiga ta'siri	122
<i>Qurbanova Ilmira Alisher qizi</i>	

Blended Learning	125
Quvandikova Xadicha	
Fizika darslarida zamonaviy axborot texnologiyalaridan foydalanish	129
Raxmanov Valijon Turdaliyevich, O'razaliyev Alijon Xasan o'g'li	
"Qurilish jarayonlari texnologiyasi" fanida loyihalash kompetentligining tarkibiy tuzilmasi va uni raqamli ta'limga moslashtirish	135
Raxmonova Nazokat Umaraliyevna	
Vitagen texnologiyalar asosida talabalar mediamentalitetini rivojlantirishda sun'iy intellekt (AI) dasturlaridan foydalanishning tahliliy modeli	140
Rustamova Nodira Rustamovna	
Talabalarda kooperativ ta'lim asosida motivatsiyani rivojlantirish usullari	145
Sitora Toshmatova	
STEAM yondashuvi asosida boshlang'ich sinf o'quvchilarida kreativ kompetensiyani shakllantirishning zaruriyati	149
Tashibekova Munajat Xoshimovna	
Musiqqa ta'limining pedagogik asoslari va metodik tizimi	153
Toshpulatova Saida Kuzibaevna	
Texnologiya fanini o'qitishda eng samarali metodlardan foydalanish	158
Turdiyeva Shahzoda Eshdavlrat qizi	
Enhancing University Students' Self-Directed Learning Through Edtech Tools	161
Ulasheva Lobar	
Fanlararo loyiha ishlarini tashkil etish orqali o'quvchilarning dizayn fikrlash salohiyatini oshirish	164
Valiyeva Nargiza Athamboyevna	
Alohida ta'lim ehtiyojiga ega o'quvchilarning kasbiy faoliyatga tayyorlashning pedagogik-psixologik asoslari	169
Xakimova Sarvinov Sharifjon qizi	
Sun'iy intellekt asosida yaratilgan ta'lim platformalari: samaradorlik tahlili va pedagogik yondashuvlar	173
Xanbabayev Xakimjon Ikramovich, Erkinov Jasurbek Hasanjon o'g'li	
Tasavvufdagi "muhosaba" va "tafakkur" amallarining o'z-o'zini refleksiya metodlari sifatida qo'llanilishi	176
Xoshimov Nuriddin Mamadaliyevich	
Milliy sport va ommaviy o'yinlarning badiiy-estetik ahamiyati	182
Yaxyayeva Sojida Abdurahimovna	
Ota-ona mehrining bola psixologiyasiga ta'siri	185
Yulchiyeva Shohsanam Dilshod qizi	
Nutq rivojlanishi orqada qolgan bolalarda qo'llaniladigan innovatsion usullari samaradorligi	189
Ahmedova Nargiza Muzaffarovna	
Факторы, сдерживающие развитие науки в контексте требований к диссертационным работам	193
Зайналов Жахонгир Расулович, Нурмухамедов Аббос Мамадалиевич, Шадманов Камолиддин Кажакджанович, Самигова Нодира Хамидуллаевна	
Структура и стратегии развития предметных компетенций	197
Наимова Мафтунабону Файзулложоновна	
Психологическая консультация: современная практика, задачи и перспективы развития	203
Раупова Шохида Ахроровна	
Подготовка будущих педагогов к инклюзивному обучению детей с ограниченными возможностями здоровья: задачи и перспективы	207
Сайфутдинова Насиба Нурматовна	
Формирование иноязычной грамотности у курсантов военных вузов: социально-психологические факторы	211
Сулейманова Нилуфар Камиловна	
O'qituvchi shaxsiy kompetensiyasining mohiyati va pedagogik faoliyatdagi o'rni	214
Abdiraxmonova Guliston Muzaffar qizi	
Bolalarda axloqiy qadriyatlarni shakllantirish jarayonining milliy va umuminsoniy tamoyillari	218
Abdumutalipova Gulshodaxon Nurbek qizi	
Fuqarolik jamiyatida huquqiy madaniyat va uni rivojlantirish jarayonlari	221
Abdusalimova Shaxnoza Quduratullayevna	
Ta'lim menejmenti tizimida o'qituvchining nutq madaniyatini rivojlantirish strategiyalari	224
Abduxalilova Iroda Nozimxonovna	

O'zbekistonda yoshlarni ijtimoiy-pedagogik hamkorlikda tarbiyalashda "Uzluksiz ma'naviy tarbiya konsepsiyasi"ning ustuvor vazifalari	229
Abirova Umida Nazarovna	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini inklyuziv ta'lim sharoitida differensiyalashtirilgan dars mashg'ulotlarini tashkil etishga o'rgatish (kompetentligini shakllantirish/rivojlantirish) usullari.....	232
Adhamova Diyora Sanjar qizi	
Musobaqa faoliyati samaradorligini oshirishda sambochilarning energiya sarfi va tiklanish mexanizmlari tahliliy	239
Tangriyev Abdukarim Tovashevich	
Aksiologik yondashuv asosida bo'lajak jismoniy tarbiya o'qituvchilarining harakat faolligini takomillashtirishning ijtimoiy-pedagogik zaruriyati	244
Hafizov Shahriyor Shavkatovich	
Bo'lajak tarbiyachilarning transversal: tanqidiy va innovatsion fikrlash kompetensiyalari	248
Jaloliddinova Maftunaxon Mahmudjon qizi	
Axborotning gnoseologik mohiyati	256
Kamolova Munajatxon Jaloldinovna	
Maktabgacha yoshdagi bolalar nutqini rivojlantirish yo'llari	259
Mamatova Aziza Bo'riboyevna	
Akademik litseylarda kimyo fanini o'qitishda raqamli ta'lim texnologiyalaridan foydalanish imkoniyatlari	262
Maxamadiyev Sharofiddin Jumaboyevich	
Pedagogik oliy ta'limda talabalarning kasbiy ijtimoiylashuvini korporativ madaniyat asosida rivojlantirish metodikasi.....	267
Maxkamova Dilafruz Aliyevna	
Bo'lajak o'qituvchilar uchun xorijiy tillarni o'qitishda lingvomadaniy yondashuv	271
Normamatova Kamola Gulmamat qizi	
O'zbek tili izohli lug'atida iboralarning grammatik tavsifi (bosh komponentli iboralar misolida).....	274
S. Sh. Azamatova	
Oila instituti va gender tenglikni ta'minlashning ijtimoiy-huquqiy muammolari	277
Salayeva Aziza Muhammadmurot qizi	
Gender yondashuv asosida talaba-qizlarda tanqidiy fikrlashni rivojlantirishning namunaviy mezonlari	282
Xolova Mohigul Shavkatovna	
Pedagogika yo'nalishi talabalari huquqiy savodxonligini rivojlantirish metodlarini takomillashtirish	287
Xudoyberganov Atham	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida leksik komponentlikni TRIZ texnologiyasi yordamida rivojlantirish	291
Zokirova Sohiba Muxtoraliyevna, Fayzullayeva Nazokat Uchqun qizi	
Цифровизация и трансформация образования как социально-педагогическое явление	295
Кадилова Наргиза Азаматовна	
Методика формирования креативного мышления у студентов-филологов на основе проблемно-ориентированных заданий (на материале английского языка)	298
Мамырбаева Дина	
Структура и стратегии развития предметных компетенций	304
Наимова Мафтунабону Файзулложоновна	
Kichik maktab yoshidagi o'quvchilarda morfologik kompetentlikni shakllantirish	308
Ganiyeva Shodiya Azizovna	
Модель "4+1+1" как ключевой механизм в системе практической подготовки учителей музыки.....	313
Мухитдинова Малохатхон Саиджабборовна	
Tarbiya fanini o'qish samaradorligini oshirishda raqamli texnologiyalardan foydalanish	317
Nazarova Nasiba Abdullayevna	
Tarbiyachining kasbiy psixologik xususiyatlari.....	320
Shamshetova Anjim Karamaddinovna	
Boshlang'ich ta'limda tarbiya nazariyasi va metodologiyasi	323
Bo'ronova Iroda Bo'ronovna	
Yosh dzyudochi qizlarning mashg'ulotlar jarayonida jismoniy tayyorgarligini oshirish texnologiyalari	327
Matmurotova Iroda Baxtiyor qizi	
"Odob us-solihin" asarida yoritilgan axloqiy-didaktik g'oyalar va uning pedagogik mazmuni	332
A. N. Nusratov	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini kasbiy kompetentligini takomillashtirishning metodik asoslari	336
Xolmatov Pardaboy Qoraboevich, Abdurasulova Dilnoza	

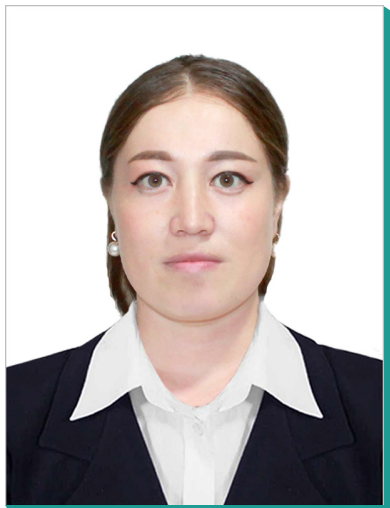

Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilari faoliyatida loyihalashtirishning o'rni	342
<i>Abdusattorova Go'zalxon Abdulxabib qizi</i>	
Tibbiyot va frazeologiya inson omilida	346
<i>Achilov Muzaffar Norquliyevich</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida fazoviy tasavvurlarni rivojlantirishda matematikaning ahamiyati	349
<i>Mamasaidova Muhabbat Abdusalom qizi, Akbaraliyeva Marjona Xurshid qizi</i>	
Ekoestetik kompetensiyani shakllantirishning xorijiy va milliy tajribalar tahlili	354
<i>Alijonova Maftuna Maxamadjon qizi</i>	
Pedagogik jarayonda talabalarda qadriyatli munosabatlarni shakllantirish mexanizmlari	359
<i>Alikulova Muxayyo Sherovna</i>	
Ingliz ritsarlik romanlarining lingvopoetik tahlili	362
<i>Durdona Boychayeva, Aliyeva Elmira</i>	
Maktabgacha ta'limda estetik tarbiya berishning pedagogik asoslari	365
<i>Altibayeva Gulbaxor Majitovna</i>	
Kasbiy kompetensiya tushunchasining mazmuni mohiyati va tarkibiy tuzilmasi	369
<i>Axmadjonova Jasmina Jamshid qizi</i>	
Developing Writing Competence Among CEFR B1 and Ielts Learners Experiencing Difficulties in English Language Acquisition	374
<i>Ayturaev Majid Mavlankhanovich</i>	
Ta'lim jarayonida ijtimoiy intellektni rivojlantirishning milliy qadriyatlarga asoslangan modeli	378
<i>Azamov Umarxon Xayyoxonovich</i>	
Complications in Teaching Argumentative Speech to Students in Grades 8–9	383
<i>Buribayeva Aziza Ismatillaevna</i>	
Interfaol o'yinlar orqali maktabgacha yoshdagi bolalarda ijtimoiy-emotsional ko'nikmalarni shakllantirishning pedagogik asoslari	386
<i>Buriyeva Aziza Nematovna</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida maktabgacha katta yoshdagi bolalarning ijodiy faolligini shakllantirish	390
<i>Davronova Sevinch</i>	
O'quvchilarda milliy va umummadaniy kompetensiyani rivojlantirishda maqollardan foydalanish bo'yicha manbaalar tahlili	394
<i>Boltayeva Barno, Eliboyeva Surayyo Abdukarim qizi</i>	
Social Roots and Psychological Consequences of Domestic Violence	399
<i>Dumarova Gulmira Kozimbekovna, Mamadaliyeva Gulmira, Sultonova Zulhayo</i>	
The Transversal-Methodical Competence of a Preschool Educator is the Foundation of Effective And Quality Education	402
<i>Ergasheva Barno Ziyaviddin kizi</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarga ta'lim-tarbiya berishning innovatsion yo'llari	406
<i>Erkinova Mehriniso Ro'ziboyevna</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining o'qish savodxonligini oshirish strategiyalari	411
<i>Eshonkulova Hilola Rajab qizi</i>	
Ta'lim jarayonida o'qituvchi va o'quvchi o'rtasidagi muloqotning bilish faoliyatiga ta'siri	415
<i>Habibova Shyira Baxtiyorovna</i>	
Ruhiy rivojlanishi sustlashgan boshlang'ich sinf o'quvchilarida o'qish buzilishlarini aniqlash va bartaraf etish	419
<i>Ikromova Sarvinov Siroj qizi</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarda riskologik kompetentlikni shakllantirishning pedagogik-psixologik xususiyatlari	424
<i>Jabborova Dilafuz Furqatovna</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda chet tili o'rganish jarayonida kommunikativ kompetensiyani rivojlantirishning psixologik asoslari	428
<i>Jurayeva Sug'diyona Shamsiddin qizi</i>	
Transforming Education: The Impact of Emerging Technologies on Modern Pedagogical Practices	431
<i>Kadirova Ferangiz Himmatillo qizi</i>	
Salomatlik etikasi konsepsiyasi va pedagogik madaniyat – talabalar ma'naviyati va dunyoqarashini shakllantirishdagi roli	435
<i>Kamalova Yoqutxon Bahodirovna</i>	

Tarbiyachilarning kasbiy mahoratini takomillashtirish va pedagogik faoliyat samaradorligini oshirish omillari	439
<i>Kenjayeva Dildora Terkashevna</i>	
Maktab ta'lim tizimida innovatsiyalarning o'rni va ahamiyati	443
<i>Kistabayeva Gulchexra Djurakulovna</i>	
Kichik maktab yoshi davrida o'quv faoliyati va o'quv motivlarining shakllanishi	448
<i>Latifa Zarifovna Korayeva</i>	
Maktabgacha ta'lim tizimining raqamlashtirilishi: xalqaro tajriba va istiqbollar	451
<i>Mahmudova Zulfiya Homidovna, Hoshimova Dilnoza Boymirzoevna</i>	
Boshlang'ich sinf o'qituvchilarini dizayn tafakkurga o'rgatishda STEAM yondashuvining didaktik imkoniyatlari	454
<i>Mamadaminova Munisa Maxmudjon qizi, Boboxonova Shodiyona Rustam qizi</i>	
Tabiatni asrash – kelajakni asrash: Buxoro misolida	459
<i>Mardonova Saodat Muzaffarovna</i>	
Bo'lajak pedagoglarda o'z-o'zini baholash kompetentligini shakllantirish va rivojlantirish	463
<i>Meyliyeva Nafosat Gulomovna</i>	
Sun'iy intellektning ta'limda kognitiv va metakognitiv jarayonlarga ta'siri	466
<i>Murodov Ulug'bek O'tkir o'g'li</i>	
Maktabgacha ta'limda inklyuziv ta'limning tashkil etilishi	470
<i>Mustofoyeva Muhabbat Husniddin qizi</i>	
The Effectiveness of Art Therapy in Working With Children Experiencing Emotional Stress	473
<i>Nargiza Khayrullayevna Ortikova, Laziz Azizovich Normuratov</i>	
Maktabgacha ta'lim tarbiyalanuvchilarining musiqiy qobiliyatlarini rivojlantirish mexanizmlari	477
<i>Ortiqov Akmaljon Abdusalom o'g'li</i>	
CLIL metodining O'zbekiston ta'lim tizimida qo'llanilishi	481
<i>Qarshiyeva Sarvinoz Ural qizi</i>	
The Use of Mobile Apps to Build Vocabulary Proficiency	486
<i>Kosimov Sunnat Ravshan ugli</i>	
Yoshlar tafakkurini rivojlantirish va ma'naviyatini oshirishda tasviriy san'atning o'rni	490
<i>Quvonchbek Abduxamidov</i>	
Axborot texnologiyalari ta'sirida san'at tushunchasining o'zgarishi	494
<i>Rajabova Laylo O'tkir qizi</i>	
Bo'lajak tarbiyachilarning kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirish texnologiyalari	498
<i>Ramozonova Bahoroy Sadriddinovna</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining nutqiy kompetensiyalarini shakllantirishda innovatsion yondashuvlarning pedagogik asoslari	501
<i>Yusufzoda Shabnam Yunus, Rashidova Saida Ravshonbek qizi</i>	
Axborot texnologiyalarini fizika darslarida qo'llash	506
<i>Raxmanov Valijon Turdaliyevich, O'razaliyev Alijon Xasan o'g'li</i>	
Axborot xavfsizligini o'qitishda sun'iy intellektdan foydalanish afzalliklari	510
<i>Raxmetova Lazzat</i>	
Eshitishda nuqsoni bo'lgan bolalarning psixologik xususiyatlarining o'ziga xosligi	513
<i>S. A. Mamatisayeva</i>	
Androgogik yondashuvning integrativ metodikasi	517
<i>Sattorova Shaxlo Axadovna</i>	
Gendered Language in Uzbek and English Media Discourse	520
<i>Sultonova Charos Iskandar kizi</i>	
Maktabga tayyorlov yoshdagi bolalarda ijtimoiy ekologik dunyoqarashni shakllantirishga ta'sir qiluvchi omillar	527
<i>Suyunova Matluba Abdusaidovna</i>	
Empatiya shifokor–pasiyent munosabatida: tibbiyot talabalarining psixologik tayyorgarligi	531
<i>Tajiboyeva Odinaxon Rustamjon qizi, Qurbonova Fotima Farhodjon qizi</i>	
Modern Approaches to Teaching Grammar	534
<i>Tuychiyev Azamat Farkhod ugli</i>	
The Importance of Psychological Preparation of Preschool Children for School Education	538
<i>Turamov Muhammadzohid Rustamjon o'g'li</i>	

Bo'lajak maktabgacha ta'lim tashkilotlari tarbiyachi-pedagoglarining kasbiy-axloqiy kompetentligini rivojlantirish	541
<i>Xabibullayeva Sayyoraxon Maxamadali qizi</i>	
Imkoniyati cheklangan va sog'lom bolalar faoliyatida universal ta'limning imkoniyati	544
<i>Xolmatova Sarvinoz Raxmatilla qizi</i>	
Kurashchilarning umumiy va maxsus sport tayyorgarliklari.....	548
<i>Xudoyberganov Javlonbek Soatboy o'g'li</i>	
Tayyorlov guruhi tarbiyalanuvchilarida ekologik kompetentlik tushunchalarini rivojlantirish bosqichlari.....	551
<i>Yarova Gulhayo Fazliddin qizi</i>	
Arxitektura va dizayn yo'nalishi bitiruvchilarini kasbga yo'naltirish vositasida axborot almashish jarayonlarini optimallashtirish metodikasini takomillashtirish.....	555
<i>Kuchimov M. K.</i>	
Yuqori sinf o'quvchilarining ma'naviy kompetentligini jadidlarning pedagogik qarashlari asosida shakllantirish metodikasi (Temurbeklar maktablari misolida)	559
<i>Quldashev Murodjon G'aniyevich</i>	
Лингвистическое исследование влияния социальных сетей на синтаксические изменения в языке современного поколения.....	562
<i>Шавилова Наталья Сергеевна</i>	
Boshlang'ich sinf o'qituvchisining nutq madaniyati.....	566
<i>Islamova Dilfuza Dilshodovna, Gulimbayeva Barno</i>	
Особенности гражданского воспитания обучающихся в системе "школа–маҳалла" в Узбекистане ...	570
<i>Хайдаров Шавкат Шамсиддин угли</i>	
Mantiqiy masalalarni bajarishning metodik usullari	575
<i>Tosheva Yulduz</i>	
Bo'lajak ofitserlarni harbiy-vatanparvarlik ruhida tarbiyalashda pedagogik-psixologik omillar (jamoat xavfsizligini ta'minlash bo'linmalari misolida)	579
<i>Yarmatov Akbar Normurotovich</i>	
Yosh harbiy xizmatchi ofitserlarda muloqot madaniyatini samarali shakllantirish muammosining xorijiy tadqiqotlardagi talqini	582
<i>Matyakubov Elyor Rajapovich</i>	

IMKONIYATI CHEKLANGAN VA SOG'LOM BOLALAR FAOLIYATIDA UNIVERSAL TA'LIMNING IMKONIYATI

Xolmatova Sarvinoz Raxmatilla qizi
University of Business and Science
oliy ta'lim muassasasi o'qituvchisi

Annotatsiya: Mazkur maqolada imkoniyati cheklangan va sog'lom bolalarni birgalikda o'qitish jarayonida universal ta'lim tamoyillarining qo'llanilishi hamda ularning ta'lim faoliyatida teng imkoniyatlarni yaratishdagi o'rni tahlil qilinadi. Universal ta'limning asosiy maqsadi barcha o'quvchilarga, ularning jismoniy, aqliy yoki ijtimoiy holatidan qat'i nazar, o'z salohiyatlarini to'liq namoyon etish uchun zarur shart-sharoitlarni yaratishdan iborat. Tadqiqotda universal ta'limning pedagogik yondashuvlari, adaptiv metodlari va ijtimoiy integratsiyani ta'minlash mexanizmlari yoritilgan.

Kalit so'zlar: universal ta'lim, inkluziv ta'lim, imkoniyati cheklangan bolalar, sog'lom bolalar, teng imkoniyat, adaptiv ta'lim, pedagogik yondashuv, ijtimoiy integratsiya, individual rivojlanish.

Abstract: This article analyzes the application of universal education principles in the process of joint instruction of children with disabilities and their healthy peers, as well as its role in ensuring equal opportunities in the educational process. The main goal of universal education is to create conditions that allow all learners—regardless of their physical, mental, or social conditions—to fully realize their potential. The study highlights pedagogical approaches, adaptive methods, and mechanisms of social integration within the framework of universal education.

Key words: universal education, inclusive education, children with disabilities, healthy children, equal opportunities, adaptive learning, pedagogical approach, social integration, individual development.

Аннотация: В данной статье анализируется применение принципов универсального образования в процессе совместного обучения детей с ограниченными возможностями и здоровых сверстников, а также их роль в обеспечении равных возможностей в образовательной деятельности. Основная цель универсального образования заключается в создании условий, позволяющих всем учащимся, независимо от их физических, умственных или социальных особенностей, максимально раскрыть свой потенциал. В исследовании рассматриваются педагогические подходы, адаптивные методы и механизмы социальной интеграции в контексте универсального обучения.

Ключевые слова: универсальное образование, инклюзивное образование, дети с ограниченными возможностями, здоровые дети, равные возможности, адаптивное обучение, педагогический подход, социальная интеграция, индивидуальное развитие.

KIRISH

Bugungi globallashuv va raqamli taraqqiyot davrida ta'lim tizimining asosiy maqsadi – har bir shaxsning o'z imkoniyatlari, qobiliyati va ehtiyojidan kelib chiqqan holda to'laqonli ta'lim olishiga sharoit yaratishdan iboratdir. Shu nuqtai nazardan, zamonaviy ta'lim tizimida universal ta'lim konsepsiyasi, ya'ni barcha o'quvchilar uchun teng imkoniyat yaratishga qaratilgan yondashuv tobora dolzarb ahamiyat kasb etmoqda. Universal ta'lim har bir bolaning individual xususiyatlarini e'tiborga olgan holda o'qitish, rivojlantirish va ijtimoiy moslashtirishni nazarda tutadi.

O'zbekiston Respublikasida so'nggi yillarda inkluziv ta'lim tizimini rivojlantirish, imkoniyati cheklangan bolalarni sog'lom tengdoshlar bilan birgalikda o'qitish bo'yicha keng ko'lamli islohotlar amalga oshirilmoqda. Prezident Shavkat Mirziyoyev ta'kidlaganidek: "Hech bir bola ta'limdan chetda qolmasligi kerak. Ularning barchasiga bilim olish, o'z qobiliyatini namoyon etish uchun teng imkoniyat yaratilishi lozim." Ushbu g'oya universal ta'lim konsepsiyasining mazmun-mohiyatiga hamohang bo'lib, har bir bolaning individual salohiyatini ro'yobga chiqarishga xizmat qiladi.

Imkoniyati cheklangan bolalar uchun universal ta'lim yondashuvi ularning nafaqat bilim olish, balki sog'lom tengdoshlar bilan ijtimoiy muloqot o'rnatish, jamoaviy faoliyatda ishtirok etish hamda o'zini jamiyatning to'laqonli a'zosi sifatida his etish imkonini beradi. Bunday tizimda o'qituvchining metodik mahorati, adaptiv pedagogik

yondashuvi hamda shaxsga yo'naltirilgan ta'lim texnologiyalarini to'g'ri qo'llay bilishi alohida ahamiyat kasb etadi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

O'zbekiston Respublikasida imkoniyati cheklangan bolalarga ta'lim-tarbiya berish tizimini takomillashtirish so'nggi yillarda davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biriga aylandi. Jumladan, 2020-yil 13-oktabrda Prezident tomonidan qabul qilingan PQ-4860-son qaror – "Alohida ta'lim ehtiyojlari bo'lgan bolalarga ta'lim-tarbiya berish tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi hujjat – mazkur sohada muhim bosqich bo'ldi. Ushbu qaror 2020-yil 14-oktabrdan kuchga kirgan bo'lib, unga muvofiq 2020–2025-yillarda Xalq ta'limi tizimida inklyuziv ta'limni rivojlantirish konsepsiyasi hamda uni amalga oshirish bo'yicha "Yo'l xaritasi" ishlab chiqildi.

Konsepsiya ikki bosqichda amalga oshirilmoqda: birinchi bosqichda (2020–2022-yillar) inklyuziv ta'limni yo'lga qo'yish uchun zarur shart-sharoitlar yaratish, mutaxassislarni tayyorlash, normativ-huquqiy bazani takomillashtirish, ta'lim muassasalarini jihozlash va o'quv qurollari bilan ta'minlash belgilangan. Ikkinchi bosqichda (2023–2025-yillar) esa inklyuziv ta'lim tizimini bosqichma-bosqich umumiy o'rta ta'lim muassasalarida joriy etish hamda bu boradagi chora-tadbirlarni amaliyotga tatbiq etish rejalashtirilgan.

Xorijiy mamlakatlar, xususan, AQSh tajribasi, bu yo'nalishda samarali natijalar ko'rsatmoqda. Bu mamlakatda nogironligi bo'lgan bola tug'ilgan paytdan boshlab maxsus mutaxassislar – psixolog, nevropatolog, logoped, tiflopedagog yoki oligofrenopedagog – tomonidan kuzatib boriladi. Ular bolaning ilk yosh davridayoq uni ijtimoiy muhitga, keyinchalik esa maktab va kollej tizimiga moslashtirishga ko'maklashadilar. Natijada bunday bolalar maktabgacha ta'lim muassasalarida yetarlicha tayyorlanib, oddiy maktablarda sog'lom bolalar bilan birgalikda ta'lim olish imkoniga ega bo'ladilar.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Inklyuziv ta'lim – bu maxsus ta'lim ehtiyojlari va individual imkoniyatlarning xilma-xilligini inobatga olgan holda, barcha o'quvchilarga ta'lim muassasalarida bilim olish imkoniyatini teng ravishda ta'minlovchi tizimdir. Mazkur qaror imkoniyati cheklangan bolalarga sog'lom tengdoshlari bilan bir qatorda ta'lim olish, ijtimoiy hayotda faol ishtirok etish imkonini beradi. Shu asosda Respublikaning bir qator umumta'lim maktablarida inklyuziv sinflar sinov tariqasida joriy etildi va ijobiy tajribalar kelgusida boshqa hududlarga kengaytirildi. Shuningdek, "O'quvchilarni kasb-hunarga yo'naltirish va psixologik-pedagogik tashxis markazi" huzurida "Inklyuziv ta'lim laboratoriyasi" tashkil etildi.

Statistik ma'lumotlarga ko'ra, 2020-yilda O'zbekistondagi umumta'lim maktablarida 13 ming nafarga yaqin nogironligi bo'lgan o'quvchi inklyuziv ta'lim bilan qamrab olingan. Kelgusi o'quv yilidan boshlab alohida ta'limga ehtiyojmand bolalarning 24 foizini, 2025-yilgacha esa 40 foizini odatiy maktablarga jalb etish rejalashtirilmoqda. Biroq bu jarayon nafaqat bolalar, balki ularning ota-onalari va pedagoglar uchun ham yangi bosqich bo'lgani sababli, amaliyotda qator psixologik va tashkiliy muammolarni hal etishni talab etadi.

Shu nuqtai nazardan, ta'lim tizimida universal ta'lim konsepsiyasi (Universal Design for Learning – UDL) tobora muhim ahamiyat kasb etmoqda. Bu yondashuv XX asr oxirida AQShda shakllangan bo'lib, barcha o'quvchilar uchun yagona, moslashuvchan va ochiq ta'lim muhitini yaratishga qaratilgan. UDL uchta asosiy tamoyilga tayanadi:

1. Axborotni turli shakllarda taqdim etish (ko'rish, eshitish, amaliy harakatlar orqali);
2. O'quvchilarga o'zini ifoda etish imkoniyatini kengaytirish;
3. Motivatsiyani oshiruvchi o'quv muhitini shakllantirish.

Mazkur tamoyillar imkoniyati cheklangan va sog'lom bolalarni birgalikda o'qitishda ayniqsa samarali bo'lib, ular o'quvchilarning individual ehtiyojlarini inobatga olish, mustaqil fikrlashni rivojlantirish hamda o'z-o'zini baholash ko'nikmalarini shakllantirishga xizmat qiladi. Universal ta'lim tizimi bunday bolalar uchun o'quv jarayonini moslashtirish, ta'lim resurslarini turli formatlarda taqdim etish va emotsional hamda ijtimoiy qo'llab-quvvatlash tizimini yaratish imkonini beradi.

Shu orqali o'quvchilarda o'z-o'ziga ishonch, ijtimoiy faollik, muloqotchanlik va hamkorlik madaniyati shakllanadi. Bu jarayonni muvaffaqiyatli amalga oshirishda o'qituvchining metodik tayyorgarligi, adaptiv kompetensiyasi, empatiyasi va kommunikativ malakasi hal qiluvchi omil sifatida namoyon bo'ladi. O'qituvchi har bir o'quvchining individual ehtiyojlarini aniqlab, ularga mos o'qitish strategiyalarini tanlay olishi zarur.

Bunda quyidagi pedagogik shart-sharoitlar muhim ahamiyat kasb etadi:

- ta'lim jarayonida moslashtirilgan (audio, vizual, kinestetik) o'quv resurslarini yaratish;
- interfaol metodlardan (klaster, aqliy hujum, jamoaviy loyiha) foydalanish;
- rag'batlantirish va ijobiy baholash tizimini yo'lga qo'yish;
- psixologik qo'llab-quvvatlovchi muhitni shakllantirish.

Universal ta'lim nafaqat imkoniyati cheklangan bolalar, balki sog'lom bolalar uchun ham ijtimoiy jihatdan katta ahamiyatga ega. Chunki bunday muhitda sog'lom o'quvchilar boshqalarning holatini anglash, bag'rikenglik, mehr-oqibat, muloqot va hamkorlik madaniyatini o'zlashtiradilar. Shu tarzda universal ta'lim nafaqat didaktik, balki tarbiyaviy va ijtimoiy integratsion ahamiyat kasb etadi.

Hozirgi kunda O'zbekiston ta'lim tizimida universal yondashuvni bosqichma-bosqich joriy etish quyidagi yo'nalishlarda amalga oshirilmoqda:

- inklyuziv sinflar faoliyatini kengaytirish;
- pedagoglarni maxsus tayyorlash va qayta tayyorlash kurslarini tashkil etish;
- o'quv dasturlari va baholash mezonlarini moslashtirish;
- axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan keng foydalanish.

Ushbu chora-tadbirlar imkoniyati cheklangan bolalar uchun ta'lim sifatini oshirish, sog'lom bolalar bilan birgalikda rivojlanish imkoniyatini kengaytirish va ijtimoiy adolat tamoyillarini amalda ta'minlashga xizmat qilmoqda.

TAHLIL VA NATIJALAR

Imkoniyati cheklangan va sog'lom bolalarni birgalikda o'qitish jarayonida universal ta'lim tamoyillarining joriy etilishi nafaqat pedagogik, balki ijtimoiy, psixologik va axloqiy jihatdan ham katta ahamiyatga ega. Bunday yondashuv har bir bolaning o'z imkoniyatlari doirasida o'rganishi, o'zini erkin ifoda etishi va jamiyatda o'z o'rnini topishiga yordam beradi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, universal ta'limning muvaffaqiyati ko'p jihatdan pedagoglarning tayyorgarlik darajasi, o'quv muhitining qulayligi hamda jamiyatda inklyuziv madaniyatning shakllanganlik darajasiga bog'liqdir.

O'qituvchilar universal ta'limning mohiyati, tamoyillari va metodikasini chuqur o'zlashtirishlari lozim. Bu borada maxsus treninglar, seminarlar va amaliy kurslar tashkil etish samarali natijalar beradi. Har bir o'quvchi uchun individual yondashuvni ishlab chiqish, o'qitish usullarini moslashtirish hamda o'quv materiallarini turli shakllarda – matn, audio, video, vizual ko'maklar orqali – taqdim etish tavsiya etiladi. Shu bilan birga, o'qituvchilar o'quvchilarning psixologik holatini muntazam kuzatib borishlari, ularni ijobiy motivatsiyaga yo'naltirish va rag'batlantirish usullarini qo'llashlari zarur. Ta'lim jarayonida "hamkorlikda o'rganish" tamoyilini qo'llash sog'lom va imkoniyati cheklangan bolalarda o'zaro tushunish, muloqot va yordam ko'rsatish ko'nikmalarini rivojlantiradi.

Ta'lim muassasalari universal ta'lim tamoyillariga mos infratuzilma va texnik sharoitlarni yaratishlari zarur. Bu jarayonda rampalar, maxsus o'quv jihozlari, interfaol vositalar, audio va vizual resurslardan foydalanish muhim ahamiyat kasb etadi. O'quv jarayonini samarali tashkil etishda psixolog, logoped, defektolog va ijtimoiy pedagoglarning hamkorligi muhim o'rin tutadi. Shuningdek, ota-onalar bilan muntazam muloqotni yo'lga qo'yish, ularning farzandlari ta'lim jarayonidagi ishtirokini rag'batlantirish universal ta'limning natijadorligini oshiradi.

O'quvchilarda insonparvarlik, bag'rikenglik, o'zaro hurmat kabi ijtimoiy qadriyatlarni shakllantirish maqsadida madaniy-ma'rifiy tadbirlar, birgalikdagi loyihalar, sport va ijtimoiy aksiyalarni tashkil etish tavsiya etiladi. Bunday faoliyatlar o'quvchilarning ijtimoiy faolligini oshiradi, ularni jamiyatga integratsiyalashuviga yordam beradi hamda sog'lom ijtimoiy muhitni mustahkamlaydi.

Universal ta'limni qo'llab-quvvatlovchi davlat dasturlarini kengaytirish, bu yo'nalishda ilmiy-tadqiqot ishlari, grant loyihalari va pedagoglarning malaka oshirish kurslarini ko'paytirish zarur. Shu bilan birga, ommaviy axborot vositalari orqali universal ta'limning mazmuni, ahamiyati va foydasini keng targ'ib etish jamoatchilik ongida inklyuziv madaniyatni shakllantirishga xizmat qiladi. Shuningdek, qonunchilik bazasida universal ta'limni rivojlantirishga qaratilgan normativ-huquqiy hujjatlarni takomillashtirish ham ushbu jarayonni yanada tizimli va barqaror qilishga imkon beradi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Yuqoridagi tahlillar shuni ko'rsatadiki, universal ta'lim imkoniyati cheklangan va sog'lom bolalarning birgalikda o'qitilishida eng samarali va insonparvar yondashuvlardan biridir. Mazkur tizim nafaqat ta'lim sifatini oshiradi, balki o'quvchilarning ijtimoiy faolligi, o'zaro muloqoti va shaxsiy rivojlanishiga ham ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Universal ta'lim sharoitida har bir bola o'z salohiyatini erkin namoyon etadi, mustaqil fikrlash, o'z-o'zini ifoda etish va jamoada hamkorlikda ishlash ko'nikmalarini rivojlantiradi.

Ushbu yondashuv o'quvchilarda insonparvarlik, bag'rikenglik va ijtimoiy adolat qadriyatlarini shakllantirishga xizmat qiladi. Shuningdek, u jamiyatda imkoniyati cheklangan shaxslarning teng huquqli ishtirokini ta'minlab, ularni faol ijtimoiy hayotga jalb etish imkonini beradi. Demak, universal ta'lim – bu faqat o'qitish jarayoni emas, balki ijtimoiy hamjihatlikni mustahkamlovchi, har bir bolaga o'z imkoniyatlarini ro'yobga chiqarish uchun sharoit yaratuvchi tizimdir.

Mazkur yondashuvni yanada samarali amalga oshirish uchun quyidagi takliflar ilgari suriladi:

1. Universal ta'lim tamoyillarini bosqichma-bosqich barcha ta'lim muassasalariga joriy etish va bu jarayonni davlat siyosati darajasida qo'llab-quvvatlash zarur.
2. O'qituvchilar uchun universal ta'lim metodikasi, psixologik-pedagogik yondashuvlar va adaptiv texnologiyalar bo'yicha muntazam treninglar hamda malaka oshirish kurslarini tashkil etish lozim.
3. Ta'lim muassasalarini universal ta'lim talablariga mos infratuzilma bilan jihozlash (rampalar, interfaol doskalar, maxsus jihozlar, audio-vizual vositalar) ta'lim imkoniyatlarini kengaytiradi.
4. Ota-onalar, mahalla faollari va keng jamoatchilik o'rtasida universal ta'limning ahamiyati va ijtimoiy foydasini targ'ib etish, inklyuziv madaniyatni shakllantirish maqsadga muvofiqdir.
5. Pedagogik universitetlar va ilmiy-tadqiqot markazlarida universal ta'limning nazariy va amaliy asoslarini chuqur o'rganishga qaratilgan ilmiy tadqiqotlar, grant loyihalari va innovatsion dasturlarni kengaytirish zarur.
6. O'quvchilarning ijtimoiy-emotsional rivojlanishini qo'llab-quvvatlash maqsadida maktab psixologlari, defektologlar, logopedlar va ijtimoiy pedagoglar o'rtasida tizimli hamkorlikni yo'lga qo'yish muhimdir.

Xulosa qilib aytganda, universal ta'lim – bu zamonaviy, insonparvar va barqaror ta'lim tizimini shakllantirishning asosi bo'lib, har bir bolaning ta'lim olish huquqini to'liq ta'minlashga, ularning jamiyatda faol ishtirok etishiga va ijtimoiy barqarorlikni mustahkamlashga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2021-yil 29-dekabrda "2022–2026-yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida"gi PF–60-son Farmoni.
2. O'zbekiston Respublikasi "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni. (Yangi tahrir, 2020-yil 23-sentabr).
3. www.norma.uz. Alohida ta'lim ehtiyojlari bo'lgan bolalar uchun inklyuziv ta'limjoriy etiladi.-17.10.2020.
4. www.kun.uz. Inklyuziv ta'lim uchun 5 yillik reja.- 18.03.2021
5. Xodjayeva, Z. N. (2020). "Ta'limda bag'rikenglikni shakllantirishda universal yondashuvning o'rni." – Toshkent davlat pedagogika universiteti ilmiy axboroti, №3.
6. Vygotskiy, L. S. (1984). Psixologiya razvitiya rebenka. – Moskva: Pedagogika.
7. Yuldasheva, M. (2022). "Imkoniyati cheklangan bolalar bilan ishlashda pedagogik qo'llab-quvvatlashning zamonaviy yondashuvlari." – Ta'lim va innovatsiya jurnali, №5.
8. O'zbekiston Respublikasi Xalq ta'limi vazirligi huzuridagi Respublika ta'lim markazi. (2023). Inkluziv va universal ta'limni joriy etish bo'yicha metodik tavsiyalar. – Toshkent.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2025. №11

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.